

Стоянъ, самъ като защитникъ и основателъ на новото гражданско училище. Севлиевици правилно оцениха неговото „святое дѣло“ и му дадоха първата гражданска титла „Любороднѣй“, а на Хаджи Сава „Почтенѣй Г. х. Савва Радковъ“. Между тѣзи две течения е имало само едно благородно съревнувание за общото дѣло на града и народа. Въ тази епоха нашитѣ просвѣтени дѣди извикаха най-прочутитѣ български рѣзбари и иконописци, които съ своя талантъ изработиха историческия иконостасъ на църквата „Св. Пр. Илия“, прочутъ съ своя замисълъ и съ своята художественостъ — гордостта на Севлиево. Наредъ съ този стариненъ паметникъ, въ сѣщия дворъ се е издигнала величествената сграда на Хаджи Стояновото училище, което превозхожда и е по достоинство отъ много други народни училища“. (Изъ дописката до „Любословіе“, 1846 г.).

Въ следнитѣ 50 години отъ миналия вѣкъ, следъ смъртта на Хаджи Стояна и грозното убийство на Хаджи Сава въ Севлиево, настава една силна дейностъ на книжовностъ и патриотизъмъ. Още презъ 1826 година даскалъ Никола Ивановъ написва единъ „Сборникъ отъ разкази и слова на църковно-славянски и ново-български“. Презъ 1828 година имаме „Псалтикия, написана саморъчно отъ даскалъ Николча попъ Недювъ отъ Севлиево“. Презъ 1858 година се написва отъ неизвестенъ севлиевецъ „Българска писменица или Граматика“. Но най-бележитъ се явява Хаджи Ангелъ — дѣдо на покойната писателка Мара Бѣлчева. Той написва въ шестъ тома „Псалтикията“, за да замѣсти гръцкото съ славянското църковно пѣние. Г-нъ П. Диневъ дава за тоя неговъ трудъ възторжена оценка: „Той създаде цѣла епоха въ нашето православно пѣние съ безсмъртнитѣ си мелодии“. Цѣли 20 години работи надъ този трудъ, печата го въ четири печатници въ Цариградъ презъ времето на разгара на църковната борба. Като девизъ поставя „Българската просвѣта“. Никой севлиевецъ не е напечаталъ като него толкова книги отъ 2000 страници. Съ право той се числи като втори севлиевски възрожденецъ и народенъ будителъ.

Презъ 60-тѣ години на миналия вѣкъ въ Севлиево се явява Попъ Ненчо, който превежда „Священното Евангелие отъ Славянскія на чисто Български языкъ“, за да замѣсти гръцкото Евангелие. Той даде презъ 1865 година на българитѣ въ Македония, Тракия, Добруджа и Стара България на чистъ български-севлиевски езикъ достъпно евангелие. За това той се явява като трети севлиевски възрожденецъ и народенъ будителъ.

Въ сѣщото време като училищенъ реформаторъ се явява Маринъ Софрониевъ Калугеровъ, който написва „Нарачна книжица за Взаимноучителните Оучилища“. Попъ Маринъ ни остави единъ интересенъ дневникъ за вре-